

دانشگاه گواران، دانشکده کشاورزی

نشریه کارآفرینی در کشاورزی

جلد هشتم، شماره اول، بهار ۱۴۰۰

<http://jead.gau.ac.ir>

صفحات: ۱-۶

DOI: 10.22069/JEAD.2021.19259.1502

شناسایی فرصت‌های کسب‌وکارهای خدماتی بخش کشاورزی (مورد مطالعه: تعاونی‌های روستایی استان ایلام)

ساناز حیدری^۱، همایون مرادنژادی^{۲*}، سمیره صی محمدی^۳

^۱ کارشناس ارشد توسعه روستایی، گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشگاه ایلام

^۲ دانشیار و عضو هیات‌علمی گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشگاه ایلام.

^۳ استادیار و عضو هیات‌علمی گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشگاه ایلام

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۲۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی فرصت‌های کسب و کارهای خدماتی بخش کشاورزی در تعاونی‌های روستایی استان ایلام انجام شد. این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش‌شناسی در زمره پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد. در این پژوهش از روش دلفی بهره گرفته شد. جامعه مورد مطالعه این پژوهش شامل؛ کارکنان شاغل در سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام و شهرستان‌ها، کارکنان شاغل در مدیریت تعاون روستایی استان و شهرستان‌ها، مدیر عامل و هیأت مدیره اتحادیه و شرکت تعاونی‌های روستایی، هیأت مدیره خبرگان کشاورزی و نظام صنفی کشاورزی استان ایلام بودند. در کل ۱۱۰ نفر به عنوان اشخاص خبره و با تجربه، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب گردیدند. ابزار اصلی مطالعه، مصاحبه و پرسشنامه نیمه‌ساختارمند و ساختارمند می‌باشد که در سه دور طراحی شد و مورد استفاده قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل مراحل دلفی از شاخص‌های آماری میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات جهت تعیین میزان اتفاق نظر شرکت‌کنندگان با استفاده از نرم‌افزار SPSS بهره گرفته شد. نتایج نشان داد که مواردی همچون؛ ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی، جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه، ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی) و ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌ها از جمله فرصت‌هایی هستند که در تمام شهرستان‌های مورد مطالعه وجود دارند.

واژه‌های کلیدی: شناسایی فرصت، کسب و کار خدماتی، بخش کشاورزی، تعاونی‌های روستایی، استان ایلام

*نویسنده مسئول: h.moradnezehadi@ilam.ac.ir

مقدمه

امروزه در عرصه رقابت جهانی به دلیل کاهش سرعت پیشرفت با بهره‌گیری از منابع اولیه تولید و همچنین افزایش اهمیت نقش انسان‌ها در فرایند تولید، اهمیت فرآیندهای کارآفرینانه در شرکت‌های بزرگ بیش از گذشته مورد تأکید قرار گرفته است. این در حالی است که تعاونی بستر مناسبی برای کارآفرینی و کارآفرینی به منزله یکی از پیش‌شرط‌های موفقیت تعاونی بوده و میان این دو رابطه‌ی محکمی وجود دارد. از طرفی شرکت‌های تعاونی روستایی، به عنوان نهادهای برآمده از بطن جامعه روستایی، نقش انکارناپذیری در توسعه اقتصادی مناطق روستایی دارند. این تعاونی‌ها، به عنوان منبع مشارکت و تحریک بخش نیروهای انسانی، در نیل به توسعه درون‌زا و فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی اهمیت وافری دارند (صی‌محمدی و همکاران، ۱۳۹۹).

شرکت‌های تعاونی روستایی از نوع تعاونی‌های چندمنظوره و عام می‌باشند که فعالیت‌های خود را از دهه‌ی چهل در مناطق روستایی شروع نموده‌اند. این شرکت‌ها در سطح استان، زیر نظر سازمان تعاونی روستایی بوده و خدمات و تسهیلات گوناگونی را برای کلیه فعالیت‌های اقتصادی و همه‌ی محصولات و تولیدات اعضا و نیز برای رفع احتیاج‌های روزمره زندگی آنها عرضه می‌دارند (جهانی، ۱۳۹۰). علیرغم اهمیت و جایگاه تعاونی‌ها، بررسی اولیه عملکرد آنها در نقاط مختلف کشور بیانگر این است که به موازات رشد کمی نسبتاً مطلوب، این تعاونی‌ها رشد کیفی مناسبی نداشته‌اند و به خوبی نقش خود را ایفا ننموده‌اند. در چنین شرایطی، اکثر پژوهشگران و صاحب‌نظران معتقدند که توسعه کارآفرینی در شرکت‌های تعاونی می‌تواند نقش اساسی در کمک به تعاونی‌ها جهت دستیابی به اهدافشان ایفا نماید و اهرم نیرومندی برای برون رفت از شرایط نامطلوب کنونی

باشد (رضایی، ۱۳۹۳). نیازهای جوامع بشری با توجه به جدید بودن و تنوع آنها به سرعت در حال تغییر و تحول‌اند و کشورها برای همگام شدن با این تغییر و تحولات باید شرایطی فراهم کنند تا افراد روحیه‌ی کارآفرینی به دست آورند. کارآفرینی همان فرآیند تأسیس یک کسب و کار بر مبنای یک فکر و ایده‌ی نو می‌باشد (نخعی و همکاران، ۱۳۹۷). کارآفرین به یک یا گروهی از افراد اطلاق می‌شود که فرصتی نوین را کشف کرده و یا خلق می‌کنند (خدامرادپور و همکاران، ۱۳۹۸). اهمیت تشخیص فرصت‌های کارآفرینانه به عنوان یکی از عناصر حیاتی رفتار کارآفرینانه بوده و از آن به عنوان قلب کارآفرینی نام می‌برند. به بیان دیگر کارآفرینی به روند شناسایی فرصت‌های جدید و راه‌اندازی کسب و کار در سازمان‌های جدید یا در حال توسعه، برای بهره برداری از فرصت‌های شناسایی شده می‌گویند که در نتیجه آن کالاها و خدمات جدیدی به جامعه ارائه شود (نخعی و همکاران، ۱۳۹۷). با توجه به این که شرکت‌های تعاونی روستایی پایه و اساس کارآفرینی کشاورزی و کارآفرینی روستایی می‌باشد، لذا شناسایی فرصت‌های کارآفرینانه در شرکت‌های تعاونی روستایی می‌تواند مشکل‌گشای مسائل روستاها باشد، اما یک الگو و چارچوب با شاخص‌های معین، برای ترغیب و ایجاد فعالیت‌های کارآفرینانه و شناسایی فرصت‌ها، به شکل مستمر، وجود ندارد (نخعی و همکاران، ۱۳۹۷). بسا توجه به این که در خصوص شناسایی فرصت‌های کسب و کارهای خدماتی بخش کشاورزی برای تعاونی‌های روستایی استان ایلام تا به حال مطالعه‌ای انجام نشده است، این پژوهش بر آن است تا با مطالعه و با ارائه فرصت‌ها و پیشنهادهای بتواند روشنگر راه تعاونی‌های روستایی در راستای توسعه مناطق روستایی و دستیابی به توسعه پایدار روستایی باشد.

فرصت‌ها تا تشخیص داده نشوند نمی‌توانند به بهره‌برداری برسند. فرصت‌ها در محیط در دسترس هستند و در انتظار کشف شدن می‌باشند (خدمات‌رادیو و همکاران، ۱۳۹۸). توسعه کارآفرینی در تعاونی‌ها و در نتیجه تبدیل آن‌ها به تعاونی‌های کارآفرین، می‌تواند به احیا و بازسازی تعاونی‌های موجود یاری رساند و وسیله‌ای برای توسعه و بهبود کسب‌وکار، ارتقای درآمد و سوددهی، پیش قدمی در ایجاد و توسعه تولیدات، خدمات و فرآیندهای نو و نهایتاً ارتقا نقش‌آفرینی آنان در برنامه‌های کلان اقتصادی به حساب آید. در این راستا کوشش برای بسترسازی در جهت توسعه کارآفرینی در تعاونی‌ها یکی از اولویت‌های برنامه‌های توسعه بخش تعاون به شمار می‌آید (یعقوبی و نجفلو، ۱۳۹۶). صالحی کاخکی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های موثر بر ایجاد فرصت‌های کارآفرینی روستایی در ایران به این نتیجه رسیدند که یا توجه به نمودار رابطه-تأثیر، عوامل اقتصادی و زیرساختی در گروه علل و عوامل فردی، اجتماعی-فرهنگی و سیاسی به دسته اثرات اختصاص داده شده‌اند. از طرف دیگر، عوامل اقتصادی و سیاسی به ترتیب بیشترین و کمترین تعامل را با سایر عوامل داشتند. از سوی دیگر خدمات‌رادیو و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان تشخیص فرصت کارآفرینی، زمینه‌ساز اشتغال پایدار؛ به این نتیجه رسیدند که میزان تشخیص فرصت‌های کارآفرینی معمولاً اندک بوده و این یافته با تعداد بالای بیکاری دارای همپوشانی می‌باشد. همچنین ارزیابی مناسب فرصت‌های کارآفرینی می‌تواند به افزایش احتمال موفقیت کسب و کار منجر شود. این در حالی است که عادل رستخیز و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان معرفی مدلی برای ارزشیابی فرصت‌های کارآفرینی با رویکرد فازی به این نتیجه رسیدند که کارآفرینان معمولاً به

مبانی نظری و پیشینه تحقیق: فرصت‌های کارآفرینانه موقعیت‌هایی هستند که در آنها تغییرات فناوری، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و جمعیت‌شناختی می‌تواند باعث موقعیتی جهت ساختن و عرضه پدیده‌ای جدید شود. همچنین فرصت‌های کارآفرینانه موقعیت‌هایی هستند که در آنها فرد کارآفرین چارچوب یا الگوی جدیدی برای استفاده از منابع به وجود می‌آورد (حسینی، ۱۳۹۴). در حوزه ادبیات کارآفرینی، فرض بر این است که شناسایی فرصت در سه فرآیند مجزا تجلی می‌یابد: ۱) شناسایی نیازهای بازار یا مشاهده منابع به کار گرفته نشده ۲) درک روابط میان نیازهای بازار و منابع به کار گرفته نشده ۳) کشف تناسبی تازه بین نیازهای بازار و منابع سابق در جهت ایجاد یک مفهوم کسب و کار جدید. بر اساس این فرضیه، فرآیند شناسایی تنها شامل شناخت ساده یک فرصت نبوده، بلکه متشکل از سه مرحله شامل: شناسایی، درک و کشف فرصت می‌باشد (حسینی، ۱۳۹۴).

شناسایی فرصت‌ها را می‌توان این چنین تعریف نمود: فرآیندی که از طریق آن افراد فرصت‌های بالقوه را با هدف ایجاد و توسعه کسب و کار، بازار و تکنولوژی جدید، شناسایی و کشف می‌کنند. در واقع می‌توان گفت که بدون شناسایی فرصت، کارآفرینی هم وجود نخواهد داشت از این رو، این شایستگی بدل به یکی از عناصر کلیدی در پژوهش‌ها و مطالعات کارآفرینی گردیده است و علاقه‌ی بسیاری برای شناسایی فرآیند و عواملی که می‌توانند این شایستگی را بهبود دهند، وجود دارد (کریمی، ۱۳۹۵). از دید پژوهشگران کارآفرینی، شناسایی فرصت نقش بسیار اساسی در فعالیت‌های کارآفرینانه دارد. تشخیص فرصت را به توانایی شناخت یک ایده مناسب و انتقال آن به کسب و کار به گونه‌ای که ارزش افزوده و درآمد تولید کند، تعریف نموده‌اند. به بیانی دیگر

ایده‌های جدید برای بهبود عملکرد مؤثر دانسته شدند. Campaso و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که هر چه افراد از درجهٔ خلاقیت بیشتری برخوردار باشند، در شناسایی فرصت‌های کارآفرینانه قوی‌تر عمل می‌نمایند و خلاقیت از جمله راهکارهایی است که می‌تواند به وی در تشخیص فرصت کارآفرینانه یاری رساند.

بررسی مطالعات پیشین نشان می‌دهد که شناسایی فرصت موضوعی است که در مقابل ارزیابی فرصت بسیار کمتر مورد توجه قرار گرفته است و در ادبیات گسترده کارآفرینی، مطالب چندانی در مورد رفتارهای شناسایی فرصت کارآفرینی یافت نمی‌شود (بارانی و علی بیگی، ۱۳۹۲). لذا در این مطالعه به شناسایی فرصت‌های کسب‌وکارهای خدماتی بخش کشاورزی برای تعاونی‌های روستایی استان ایلام پرداخته شده است.

روش‌شناسی تحقیق: مطالعه حاضر از نظر هدف، کاربردی بوده است و از نظر روش‌شناسی در زمره‌ی پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد. در این پژوهش از روش تحقیق دلفی^۱ بهره گرفته شد. روش دلفی وقتی کاربرد دارد که هدف دستیابی به اتفاق نظر جمع متخصص و خبره در رابطه با یک موضوع خاص باشد. این روش در چندین دور و با مشارکت اشخاصی انجام می‌شود که در موضوع پژوهش دارای دانش و تخصص باشند. تعداد دورها به‌طور متوسط و معمول سه دور است که در هر دور پرسش‌هایی در خصوص موضوع مورد نظر به شکل پرسشنامه‌های نیمه‌ساختارمند و ساختارمند تدوین گردیده و برای متخصصان مورد نظر مطرح می‌گردد. نتایج حاصل از هر دور مبنای دورهای بعد قرار می‌گیرد، به صورتی که پس از گردآوری و تجزیه و تحلیل پاسخ‌های دور

ارزشیابی فرصت‌ها در شرایط عدم اطمینان می‌پردازند. امامی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان نقش تعاونی‌ها در تقویت ویژگی‌های کارآفرینانه و توانمندی فرصت‌شناسی زنان روستایی در استان کرمانشاه، به این نتیجه رسیدند که بین تمامی ابعاد کارکردهای تعاونی‌ها با دو متغیر تقویت ویژگی‌های کارآفرینانه و توانایی در شناسایی و ارزیابی فرصت‌های کارآفرینانه رابطه همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. خوش‌مرام و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان طراحی و تبیین الگویی برای تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی استان کرمانشاه، به این نتایج رسیدند که سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی، حمایت‌های محیطی، ویژگی‌های روانشناختی، هوشیاری و تلاطم‌ها از آیتم‌های اصلی الگوی تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بخش کشاورزی استان کرمانشاه می‌باشند. Urban (۲۰۱۸) در پژوهشی به رابطه بین اثربخشی و تشخیص فرصت پرداخت و به این نتیجه رسید که افزایش دیدگاه‌ها نسبت به آینده یک تشخیص فرصت می‌باشد، به این دلیل که فرآیندهای مؤثر مربوط به تشخیص فرصت و سودآوری ناشی از آن در کسب و کارهای جدید که سود نهایی آنها قطعیت ندارد، بسیار حائز اهمیت است. ضمناً محقق اظهار نمود که کارآفرینان در محیط‌های فعال و پرتنش، چارچوب‌ها و اصول سودآوری را برای تشخیص فرصت و بهره‌برداری از آن مدنظر قرار می‌دهند. همچنین Yan and Yan (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای تجربی به بررسی رابطه بین قابلیت کارآفرینانه جمعی و عملکرد کسب و کارهای کوچک در شرایط محیطی مختلف پرداخته‌اند. در این پژوهش، ظرفیت کارآفرینانه جمعی شامل؛ شناسایی و پاسخ‌دهی مناسب به فرصت‌های جدید در بازار یا برای رشد؛ توانایی شناسایی و تأمین نیازهای جدید مشتریان و توانایی طرح و اجرای

1. Delphi technique

شهرستان‌ها، کارکنان شاغل در مدیریت تعاون روستایی استان و شهرستان‌ها، مدیرعامل و هیأت مدیره اتحادیه و شرکت تعاونی‌های روستایی، هیأت مدیره خبرگان کشاورزی و نظام صنفی کشاورزی استان ایلام بود. متناسب با روش دلفی، تعدادی (۱۳۸ پرسشنامه از ۱۱ شهرستان) از آنان به عنوان اشخاص خبره و با تجربه، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

اول، پرسشنامه دور دوم مطابق آن تدوین و دوباره برای جمع‌آوری نظرات اعضا بازگردانده می‌شود. دور سوم نیز به همین شیوه ادامه می‌یابد. در مراحل از این روش می‌توان از مقیاس‌هایی همچون طیف لیکرت جهت رتبه‌بندی استفاده نمود (رجبی و همکاران، ۱۳۹۱).

جامعه مورد مطالعه این پژوهش شامل؛ کارکنان شاغل در سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام و

جدول ۱- مشخصات مشارکت‌کنندگان

ردیف	گروه شغلی	تحصیلات
۱	مدیران و کارکنان شاغل در سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام و شهرستان‌ها و مدیران و کارکنان شاغل مدیریت تعاون روستایی استان و شهرستان‌ها	دکتری، کارشناسی ارشد، کارشناسی
۲	مدیرعامل و هیأت مدیره اتحادیه و شرکت تعاونی‌های روستایی، هیأت مدیره خبرگان کشاورزی و نظام صنفی کشاورزی استان ایلام	کارشناسی ارشد، کارشناسی، کاردانی، دیپلم
۳	بازنشسته	کارشناسی

مرحله از دلفی ضریب توافق کندال برای مفاهیم مربوط به هر شهرستان به دست آمد که این آماره نشان می‌دهد چند درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند. در دور سوم روش دلفی که دور نهایی این روش بود، موارد باقی مانده از دور دوم که ضریب تغییرات آنها کوچکتر یا مساوی مجموع ضریب تغییرات بود جهت تأیید نهایی با مقیاس موافقت و مخالفت از دیدگاه صاحب‌نظران مورد بررسی قرار گرفتند. در این دور فراوانی هر گویه و درصد موافقت و مخالفت هر کدام، مشخص گردید. فرض بر این بوده است که گویه‌هایی که نمره‌ی کم‌تر از دو سوم آرا را کسب نمایند، حذف و گویه‌هایی که نمره‌ی بیش‌تر از دو سوم آرا را کسب نمایند، باقی و به عنوان نتیجه‌ی نهایی روش دلفی در نظر گرفته شوند. در این راستا، گویه‌هایی که در دور سوم نمره‌ی بیش از دو سوم آرا با حداکثر موافقت را کسب نموده‌اند به‌عنوان نتیجه‌ی نهایی دلفی گزارش شدند. همچنین در این مرحله از دلفی ضریب توافق

افرادی که در دور اول دلفی با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده و مشارکت نمودند تا پایان سه دور با محقق همکاری نمودند. در این پژوهش از هر ۱۱ شهرستان به صورت جداگانه پاسخ‌دهندگان از افراد خبره خود آن شهرستان انتخاب گردیدند. روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز این پژوهش به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات در روش میدانی، مصاحبه و پرسشنامه بود. روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها در تکنیک دلفی در دور اول، روش مصاحبه بود که در مرحله‌ی نخست روش دلفی به‌صورت پرسشنامه‌ی فاقد ساختار (با سؤالات باز) طراحی گردید و از افراد با تجربه و خبره درخواست شد که پتانسیل‌های شهرستان خود را در زمینه‌ی خدماتی در بخش کشاورزی بیان نمایند. در مرحله دوم پژوهش دلفی، تمامی گویه‌های تخصصی به شکل طیف لیکرت پنج سطحی در قالب پرسشنامه مربوط به خود آن شهرستان مورد سوال قرار گرفتند. همچنین در این

کنندال برای بررسی توافق نظر پاسخگویان استفاده شد. در دور سوم دلفی بایستی مطابق ضریب توافق کنندال بیش از دو سوم از پاسخگویان در رابطه با موارد گفته شده توافق نظر داشته باشند.

جدول ۲- شاخص نسبت روایی محتوایی (CVR)

ردیف	شهرستان	تعداد پرسشنامه	CVR قابل قبول
۱	آبدانان	۱۲	۰/۵۶
۲	ایلام	۱۲	۰/۵۶
۳	ایوان	۱۲	۰/۵۶
۴	بدره	۱۲	۰/۵۶
۵	چرداول	۱۲	۰/۵۶
۶	سیروان	۱۲	۰/۵۶
۷	دره شهر	۱۲	۰/۵۶
۸	دهلران	۱۴	۰/۵۱
۹	ملکشاهی	۱۲	۰/۵۶
۱۰	مهران	۱۶	۰/۵۰
۱۱	هلیلان	۱۲	۰/۵۶

کاشت گل نرگس و بازاریابی الکترونیکی"، "توسعه تولید قارچ و حل مشکل بازاریابی"، "ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی"، "جمع آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه" و "لزوم ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی" در نهایت به‌عنوان پتانسیل‌های شهرستان آبدانان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کنندال برای این مرحله از دلفی $0/85 = 0/857$ = ضریب توافق کنندال، $0/04 = 0/04$ = (معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۶ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

- پتانسیل‌های شهرستان ایلام در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۴) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "راه‌اندازی خط فرآوری و بسته‌بندی عسل (ایجاد فروشگاه تجهیزات زنبورداری، ایجاد آزمایشگاه عسل)"، "برندسازی برای محصولات بومی مانند عسل و

از طرفی به منظور تأیید روایی و پایایی مفاهیم استخراج شده در این دور از تکنیک دلفی، از شاخص نسبت روایی محتوایی^۱ (CVR) و شاخص روایی محتوایی^۲ (CVI) استفاده شد. اگر مقدار شاخص روایی محتوایی (CVI) از $0/7$ کوچکتر بود گویه رد می‌شود، اگر بین $0/7$ تا $0/79$ بود باید بازبینی شود و اگر بالاتر از $0/79$ بود قابل قبول است. در این تحقیق مقدار شاخص روایی محتوایی (CVI) برای مفاهیم مربوط به همه شهرستان‌ها بالاتر از $0/79$ به‌دست آمد لذا روایی محتوایی این مفاهیم مورد تأیید است.

یافته‌ها

- پتانسیل‌های شهرستان آبدانان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۳) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "خرید متمرکز پشم و ایجاد کارگاه فرآوری آن"، "توسعه

1. Content Validity Ratio
2. Content Validity Index

ساناز حیدری و همکاران

فروشگاه تجهیزات مرغداری"، "ایجاد فروشگاه عرضه مستقیم مرغ" و "ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان ایلام در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کنдал برای این مرحله از دلفی ۰/۸۷ (۰/۸۷۱) = ضریب توافق کنдал، ۰/۰۰۳ = معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۷ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

زیتون"، "بر پا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط"، "گسترش تولید قارچ و بسته‌بندی مناسب جهت بازاریابی"، "برندسازی برای محصولات بومی مانند عسل و زیتون"، "بر پا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط"، "جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه"، "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)"، "ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی"، "ایجاد

جدول ۳- پتانسیل‌های شهرستان آبدانان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	خرید متمرکز پشم و ایجاد کارگاه فرآوری آن	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	توسعه کاشت گل نرگس و بازاریابی الکترونیکی	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	توسعه تولید قارچ و حل مشکل بازاریابی	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶
۵	جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه	۰/۹۱	۰/۸۳
۶	لرزم ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۵
معنی‌داری: ۰/۰۰۴ و ضریب کنдал: ۰/۸۵۷

جدول ۴- پتانسیل‌های شهرستان ایلام در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	راه اندازی خط فرآوری و بسته‌بندی عسل (ایجاد فروشگاه تجهیزات زنبورداری، ایجاد آزمایشگاه عسل)	۰/۹۱	۰/۸۳
۲	برندسازی برای محصولات بومی مانند عسل و زیتون	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	بر پا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه	۱	۱
۵	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
۶	ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶
۷	ایجاد فروشگاه تجهیزات مرغداری	۰/۸۳	۰/۶۶
۸	ایجاد فروشگاه عرضه مستقیم مرغ	۰/۸۳	۰/۶۶
۹	ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۶۱
معنی‌داری: ۰/۰۰۳ و ضریب کنдал: ۰/۸۷

آبیاری تحت فشار"، "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)" و "برپا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان ایوان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۴ (۰/۸۴۲=ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۴=معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۴ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

-پتانسیل‌های شهرستان ایوان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: شهرستان ایوان دارای شرکت‌های تعاونی روستایی با تعداد کثیری سهامدار فعالیت دارند که ظرفیت ارائه خدمات و پتانسیل جهت اجرایی نمودن فرصت‌های جدید را دارند. با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۵) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه"، "تأمین و توزیع نهاده‌های دامی و کشاورزی"، "برندسازی برای محصولات شهرستان از جمله انگور و گیاهان دارویی"، "احداث کلینیک‌های گیاه پزشکی"، "ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی مانند لوازم

جدول ۵- پتانسیل‌های شهرستان ایوان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه	۰/۹۱	۰/۸۳
۲	تأمین و توزیع نهاده‌های دامی و کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	برندسازی برای محصولات شهرستان از جمله انگور و گیاهان دارویی	۰/۹۱	۰/۶۶
۴	احداث کلینیک‌های گیاه پزشکی	۰/۸۳	۰/۶۶
۵	ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی مانند لوازم آبیاری تحت فشار	۰/۸۳	۰/۶۶
۶	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
۷	برپا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۴۷

معنی‌داری: ۰/۰۰۴ و ضریب کندال: ۰/۸۴

روستایی)" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان ایوان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۴ (۰/۸۴۶=ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۴=معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۴ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

-پتانسیل‌های شهرستان بدره در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۶) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "احداث پمپاژ آب"، "توسعه صنعت گردشگری و بوم‌گردی"، "خرید متمرکز پشم و ایجاد کارگاه فرآوری آن" و "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی

جدول ۶- پتانسیل‌های شهرستان بدره در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	احداث پمپاژ آب	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	توسعه صنعت گردشگری و بوم‌گردی	۰/۹۱	۰/۸۳
۳	خرید متمرکز پشم و ایجاد کارگاه فرآوری آن	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۵۴			
معنی داری: ۰/۰۰۴ و ضریب کندال: ۰/۸۴۶			

پتانسیل‌های شهرستان چرداول در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۷) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "یکپارچه‌سازی اراضی کوچک در قالب تعاونی"، "ایجاد بوم‌گردی در سطح منطقه"، "ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌ها"، "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)"

و "ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی" در نهایت به‌عنوان پتانسیل‌های شهرستان چرداول در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی (۰/۸۱۵) (۰/۸۱۵) = ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۵ = معنی داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

جدول ۷- پتانسیل‌های شهرستان چرداول در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	یکپارچه‌سازی اراضی کوچک در قالب تعاونی	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	ایجاد بوم‌گردی در سطح منطقه	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌ها	۰/۸۳	۰/۶۶
۵	ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶
میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۴۷			
معنی داری: ۰/۰۰۵ و ضریب کندال: ۰/۸۱۵			

پتانسیل‌های شهرستان سیروان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: اقتصاد شهرستان سیروان وابسته به کشاورزی است. با توجه به نتایج مرحله سوم دلفی، نتایج جدول (۸) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "توسعه و خرید محصول برنج منطقه با برند تعاونی"،

"برندسازی برنج تولیدی منطقه"، "ایجاد فروشگاه مصرف و تامین متمرکز کالا برای فروشگاه‌های مصرف" و "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)" در نهایت به‌عنوان پتانسیل‌های شهرستان سیروان در زمینه خدماتی در بخش

بیش از دو سوم و نزدیک به ۹۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۹۶ (۰/۸۹۶) = ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۱ = معنی داری) به دست آمد که نشان می‌دهد

جدول ۸- پتانسیل‌های شهرستان سروان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	توسعه و خرید محصول برنج منطقه با برند تعاونی	۱	۱
۲	برندسازی برنج تولیدی منطقه	۱	۱
۳	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد فروشگاه مصرف و تامین متمرکز کالا برای فروشگاه‌های مصرف	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۸
معنی داری: ۰/۰۰۱ و ضریب کندال: ۰/۸۹۶

و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان دره‌شهر در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۷۳ (۰/۸۷۳) = ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۲ = معنی داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۹۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

پتانسیل‌های شهرستان دره‌شهر در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: نتایج جدول (۹) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "ساماندهی مکانی جهت عرضه محصولات به خصوص خیار و ایجاد کارگاه بسته‌بندی"، "ایجاد ایستگاه‌های جمع‌آوری شیر و ایجاد واحدهای ماست‌بندی"، "عرضه گیاهان دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی"، "ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌ها" و "ایجاد تعمیرگاه‌ها

جدول ۹- پتانسیل‌های شهرستان دره‌شهر در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	ساماندهی مکانی جهت عرضه محصولات به خصوص خیار و ایجاد کارگاه بسته‌بندی	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	ایجاد ایستگاه‌های جمع‌آوری شیر و ایجاد واحدهای ماست‌بندی	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	عرضه گیاهان دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌ها	۰/۸۳	۰/۶۶
۵	ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۴
معنی داری: ۰/۰۰۲ و ضریب کندال: ۰/۸۷۳

روغنی کلزا در استان ایلام است. با توجه به نتایج مرحله سوم روش دلفی، نتایج جدول (۱۰) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "ایجاد بازارچه مرزی در چیلات (مرز دهلران با

پتانسیل‌های شهرستان دهلران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: شهرستان دهلران با در اختیار داشتن بیشترین سطح زیر کشت، قطب تولید محصولات کشاورزی به ویژه گندم، ذرت و دانه

کشاورزی و صنایع مرتبط" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان دهلران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۵۴ (۰/۸۵۴) = ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۴ = معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۵ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

کشور عراق) و صادرات محصولات تولیدی شهرستان"، "ایجاد فروشگاه‌های لوازم یدکی، سیستم‌های آبیاری و اتصالات و راه‌اندازی مکانیزاسیون ادوات کشاورزی"، "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)" و "بر پا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات

جدول ۱۰- پتانسیل‌های شهرستان دهلران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	ایجاد بازارچه مرزی در چیلات و صادرات محصولات تولیدی شهرستان	۰/۷۸	۰/۵۷
۲	ایجاد فروشگاه‌های لوازم یدکی، سیستم‌های آبیاری و اتصالات و راه‌اندازی مکانیزاسیون ادوات کشاورزی	۰/۸۵	۰/۷۱
۳	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۵	۰/۷۱
۴	بر پا نمودن غرفه‌های فصلی و نمایشگاه محصولات کشاورزی و صنایع مرتبط	۰/۸۵	۰/۷۱

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۵
معنی‌داری: ۰/۰۰۴ و ضریب کندال: ۰/۸۵۴

پتانسیل‌های شهرستان ملکشاهی در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی ۰/۸۲ (۰/۸۲) = ضریب توافق کندال، ۰/۰۰۴ = معنی‌داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

- پتانسیل‌های شهرستان ملکشاهی در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: نتایج جدول (۱۱) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)" و "ایجاد فروشگاه مصرف و تامین متمرکز کالا برای فروشگاه‌های مصرف" در نهایت به عنوان

جدول ۱۱- پتانسیل‌های شهرستان ملکشاهی در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	ایجاد فروشگاه مصرف و تامین متمرکز کالا برای فروشگاه‌های مصرف	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): ۰/۸۳
معنی‌داری: ۰/۰۰۴ و ضریب کندال: ۰/۸۲

دلفی، نتایج جدول (۱۲) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "عرضه گیاهان

-پتانسیل‌های شهرستان مهران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: با توجه به نتایج مرحله سوم روش

مهران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی $0/80$ ($0/80$) = ضریب توافق کندال، $0/06$ = (معنی داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و ۸۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی"، "جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه"، "ایجاد مراکز حمل و نقل برای بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی"، "گسترش فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌های کشاورزی" و "ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی" در نهایت به‌عنوان پتانسیل‌های شهرستان

جدول ۱۲- پتانسیل‌های شهرستان مهران در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	عرضه گیاهان دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی	۰/۸۱	۰/۶۲
۲	جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه	۰/۸۱	۰/۶۲
۳	ایجاد مراکز حمل و نقل برای بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی	۰/۸۱	۰/۶۲
۴	گسترش فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌های کشاورزی	۰/۸۷	۰/۷۵
۵	ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی	۰/۸۱	۰/۶۲

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): $0/83$

معنی داری: $0/06$ و ضریب کندال: $0/80$

خدمات ماشین‌آلات کشاورزی" در نهایت به عنوان پتانسیل‌های شهرستان هلیلان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی معرفی شدند. ضریب توافق کندال برای این مرحله از دلفی $0/80$ ($0/83$) = ضریب توافق کندال، $0/04$ = (معنی داری) به دست آمد که نشان می‌دهد بیش از دو سوم و نزدیک به ۸۰ درصد از پاسخگویان در رابطه با این موارد توافق نظر دارند.

- پتانسیل‌های شهرستان هلیلان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی: نتایج جدول (۱۳) نشان داد که طبق دیدگاه صاحب‌نظران با حداکثر موافقت موارد "بازاریابی محصولات صیفی منطقه"، "عرضه گیاهان دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی"، "گسترش فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌های کشاورزی" و "ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و

جدول ۱۳- پتانسیل‌های شهرستان هلیلان در زمینه خدماتی در بخش کشاورزی

ردیف	مفاهیم	شاخص روایی محتوایی	نسبت روایی محتوایی
۱	بازاریابی محصولات صیفی منطقه	۰/۸۳	۰/۶۶
۲	عرضه گیاهان دارویی از طریق فروشگاه‌های اینترنتی	۰/۸۳	۰/۶۶
۳	گسترش فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی و نهاده‌های کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶
۴	ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی	۰/۸۳	۰/۶۶

میانگین شاخص روایی محتوا (CVI): $0/83$

معنی داری: $0/04$ و ضریب کندال: $0/83$

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج دلفی نشان داد که از نظر کارشناسان مواردی همچون؛ "جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه"، "ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی)"، "ایجاد بازارهای نهاده‌های دامی و کشاورزی"، "ایجاد فروشگاه تخصصی ابزارآلات کشاورزی" و "لزوم ایجاد تعمیرگاه‌ها و مراکز سرویس و خدمات ماشین‌آلات کشاورزی، از جمله مهم‌ترین فرصت‌های کسب و کارهای خدماتی بخش کشاورزی هستند که به صورت مشترک در همه‌ی شهرستان‌های استان ایلام وجود دارد. استان ایلام با توجه به موقعیت جغرافیایی آن یک استان چهار فصل می‌باشد و هر شهرستان با توجه به موقعیت جغرافیایی و آب‌وهوایی آن دارای پتانسیل‌های بسیاری در جهت تولید محصولات مختلف کشاورزی می‌باشد. اقتصاد استان ایلام بر پایه کشاورزی، باغداری و دامداری استوار است. آب کشاورزی از چاه‌ها، چشمه‌ها و رودخانه فراهم می‌شود. دامداری نیز تقریباً در تمام شهرستان‌های این استان رونق دارد، دام و فرآورده‌های دامی آن به استان‌ها و شهرستان‌های دیگر و حتی خارج از کشور صادر می‌شود. وجود آثار تاریخی و همچنین طبیعت بکر و زیبا، این استان را در ایام نوروز به قطب گردشگری تبدیل کرده است. با توجه به وجود شرکت تعاونی‌های روستایی در سطح استان که دارای قدمت چندین دهه ارائه‌ی خدمات و عملکرد مطلوب در رفع نیازهای مردم ساکن در منطقه بوده و همچنین وجود زیرساخت‌های کافی در تعاونی‌ها، می‌توان در جهت انجام فرصت‌های شناسایی شده براساس اولویت اقدامات لازم انجام گیرد.

بنابراین با توجه به نتایج پژوهش و به منظور استفاده از فرصت‌های موجود در هر شهرستان پیشنهادهای زیر ارائه شده است:

۱- همانطور که نتایج نشان داد "جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه" یکی از پتانسیل‌های مشترک در تمام شهرستان‌های استان ایلام بود. از آنجا که فعالیت اصلی اکثر مناطق استان دامداری می‌باشد لذا روغن دامی از جمله محصولات اصلی تولیدی دامداران می‌باشد که عمدتاً به صورت فله‌ای و خرده‌فروشی به فروش رسیده و فاقد بازار منسجمی در استان ایلام می‌باشد، بنابراین تعاونی‌های روستایی در استان می‌توانند از این فرصت بهره‌برده و اقدام به جمع‌آوری و بسته‌بندی روغن دامی منطقه نمایند که ضمن عرضه بهداشتی و مناسب این محصول و ایجاد فعالیت اقتصادی برای تعاونی‌ها، به اقتصاد دامداران کمک نموده و برای روغن منطقه برندسازی نمایند.

۲- همچنین با توجه به فعالیت دامداری در غالب مناطق استان، تهیه نهاده‌های دامی می‌تواند یکی دیگر از پتانسیل‌های بالقوه‌ای باشد که همه‌ی تعاونی‌های روستایی می‌توانند از آن بهره‌برده و در این زمینه فعالیت نمایند. همان‌طور که نتایج نیز حاکی از این بود که تهیه نهاده‌های دامی و کشاورزی یکی دیگر از فرصت‌های مشترک در تمام شهرستان‌های استان می‌باشد.

۳- همان‌طور که نتایج نشان داد ایجاد فروشگاه روستا بازار (عرضه مستقیم محصولات کشاورزی با همکاری شرکت‌های تعاونی روستایی) یکی دیگر از فرصت‌هایی بود که در تمام شهرستان‌های استان وجود دارد. لذا شرکت‌های تعاونی روستایی می‌توانند از این فرصت بهره‌برده و فروشگاه‌های روستا بازار را در تمام شهرستان‌ها ایجاد نمایند که ضمن عرضه محصولات کشاورزی با کیفیت و با قیمت مناسب برای روستائیان، بازاریابی محصولات و تهیه مواد اولیه برای شرکت‌های

تعاونی با سهولت بیشتر و به قیمت مناسب

صورت گیرد.

منابع

۱. امامی، ا.، حسینی نیا، غ. ح.، و یعقوبی فرانی، ا. ۱۳۹۷. نقش تعاونی‌ها در تقویت ویژگی‌های کارآفرینانه و توانمندی فرصت‌شناسی زنان روستایی در استان کرمانشاه. فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۷ (۲۷): ۶۰-۲۹.
۲. بارانی، ش.، و علی‌بیگی، ا.ح. ۱۳۹۲. تحلیل رابطه عناصر سرمایه فکری با رفتارهای کارآفرینان در شناسایی فرصت‌های کسب و کار خلاق (کاربرد مدل‌سازی معادله ساختاری). مجله ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۳ (۲): ۱۰۳-۱۲۸.
۳. جهانی، ج. ۱۳۹۰. بررسی عملکرد شرکت‌های تعاونی روستایی در توسعه اجتماعی و اقتصادی روستاهای استان همدان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مهندسی کشاورزی توسعه روستایی، دانشگاه زنجان.
۴. حسینی، و. ۱۳۹۴. شناسایی و اولویت‌بندی فرصت‌های کارآفرینی در استان همدان (مطالعه موردی: باغداری). پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی گرایش کسب و کار جدید، دانشگاه خوارزمی.
۵. خدامرادپور، م.، زنگنه، م.، و رضائی، ف. ۱۳۹۸. تشخیص فرصت کارآفرینی، زمینه‌ساز اشتغال پایدار. دو ماهنامه علمی- تخصصی مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، ۴ (۲): ۲۲-۱۳.
۶. خوش‌مرام، م. ۱۳۹۵. طراحی الگوی تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بین کارآفرینان بخش کشاورزی استان کرمانشاه. رساله دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه رازی.
۷. رجیبی، س.، پاپ‌زن، ع.، اعظمی، ا.، و سلیمانی، ع. ۱۳۹۱. بررسی صلاحیت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز آموزشگران هنرستان‌های کشاورزی با بهره‌گیری از روش دلفی (مطالعه موردی: در استان کرمانشاه). پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۹ (۸): ۱۵۸-۱۴۶.
۸. رضایی، ر. ۱۳۹۳. بررسی نقش و جایگاه کارآفرینی در توسعه تعاونی‌های روستایی. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۱ (۱): ۸۵-۱۰۲.
۹. صالحی‌کاخکی، م.، جهانی، م.، و قنبرزاده، ه. ۱۳۹۸. شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های موثر بر ایجاد فرصت‌های کارآفرینی روستایی در ایران. مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۸ (۴): ۹۰-۶۹.
۱۰. صی محمدی، ف.، مهدی‌زاده، ح.، و صی محمدی، س. ۱۳۹۹. امکان‌سنجی تشکیل تعاونی تولید مبتنی بر کشاورزی سبز میان زنان روستایی استان ایلام. فصلنامه علمی- پژوهشی تعاون، ۳۴: ۱۱۸-۹۳.
۱۱. عادل رستخیز، س.ا.، مبینی‌دهکردی، ع.، و یدالهی فارسی، ج. ۱۳۹۷. معرفی مدلی برای ارزشیابی فرصت‌های کارآفرینی با رویکرد فازی. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران، ۲۳ (۱): ۹۷-۷۵.
۱۲. کریمی، س. ۱۳۹۵. بررسی تاثیر عوامل فردی و محیطی بر تشخیص فرصت‌های کارآفرینی (نقش تعدیلی محیط کارآفرینی). مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۲ (۴۷): ۵۲۰-۵۱۱.
۱۳. نخعی، غ.، سبحانی، ع.، مستقیمی، م.، و حسینی، س.م. ۱۳۹۷. تبیین شاخص‌ها و الگوی کارآفرینی سازمانی در شرکت‌های تعاونی روستایی. تحقیقات اقتصاد کشاورزی، ۱۱ (۴): ۱۹۶-۱۷۱.
۱۴. یعقوبی، ج.، و نجف‌لو، پ. ۱۳۹۶. شناسایی راهکارهای توسعه کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌های کشاورزی (مطالعه موردی شهرستان ابهر). نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۴ (۱): ۹۳-۷۵.
15. Campos, H.M., Rubio, A.M., Atondo, G.H., and Chorres, Y.M.P. 2015. Relationship between Creativity, Personality and Entrepreneurship: An Exploratory Study. International Business Research, 8(8): 59-71.

17. Yan, J., and Yan, L. 2017. Collective entrepreneurship, environmental uncertainty and small business performance: A contingent examination. *The Journal of Entrepreneurship*, 26(1): 1-26.

16. Urban, B. 2018. Effectuation and opportunity recognition in the renewable energy sector in South Africa: focus on environmental dynamism and hostility, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 23(2): 1-17

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 8(1), 2021
<http://jead.gau.ac.ir>

Identifying Opportunities of Agricultural Service Businesses (Case Study: Rural Cooperatives of Ilam Province)

S. Heydari¹, H. Moradnezhad^{2*}, S. Saymohammadi³

¹M.Sc of Rural Development, Department of Entrepreneurship and Rural Development, Ilam University.

²Associate Professor, Department of Entrepreneurship and Rural Development, Ilam University.

³Assistant Professor, Department of Entrepreneurship and Rural Development, Ilam University

Received: 26/06/2021; Accepted: 21/07/2021

Abstract

The aim of this study was to identify the opportunities of agricultural production businesses in the rural cooperatives of Ilam province. This study is applied in terms of purpose and qualitative research in terms of research method. In this study, the Delphi method was used. The target population of this study includes; employees working in the Agricultural Jihad Organization of Ilam province and cities, employees working in the management of rural cooperatives of the province and cities, CEO and board of directors of the union and rural cooperatives, board of agricultural experts and the trade union system of Ilam province. A total of 110 people were selected as experts using purposive sampling method. The main tools of the study are interviews and semi-structured and structured questionnaires that were designed in three rounds. To analyze the Delphi stages, the statistical indices of mean, standard deviation and coefficient of variation were used to determine the degree of consensus of the participants using SPSS software. The results showed that cases such as; creating markets for livestock and agricultural inputs, collecting and packaging livestock oil in the region, establishing a village store (direct supply of agricultural products in cooperation with rural cooperatives) and establishing a specialized store for agricultural tools and inputs are some of the opportunities available in all counties.

Keywords: Opportunity Identification, Service Business, Agriculture, Rural Cooperatives, Ilam Province

*Corresponding author; h.moradnezhad@ilam.ac.ir